

УДК 327.2

В. О. Глушков

СВІТОВИЙ ПОРЯДОК: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ОБРИС ДЛЯ УКРАЇНИ

Зараз ми є свідками становлення нового світового порядку у вигляді монополярної структури — мондіалізму. Новий світовий порядок являє собою есхатологічний, месіанський проект, в основі якого знаходиться ідея політико-економічного панування визначеної окультної верхівки фінансової олігархії, що обирається на ідеологічну і спекулятивно-лихварську революцію, і виниклого в результаті цього нового мислення. Основною метою мондіалістів є побудова нового світового порядку на планетарному рівні.

Структура нового світового порядку, із погляду його творців, повинна базуватися на таких основних принципах:

економічному — повсюдне й обов'язкове встановлення на всій планеті ліберально-капіталістичної ринкової системи, товариства вільного ринку, тобто плутократичного товариства, що управляється світовим урядом;

геополітичному — превалювання країн географічного й історичного Заходу. Геополітичний пріоритет західної орієнтації є абсолютним. Захід поставлений у центр геополітичної доктрини нового світового порядку, як країна, де заходить Сонце. На останній стадії реалізація мондіалістського проекту передбачає збіг природного символізму з геополітичним;

етнічному — космополітизм, расове, національне, етнічне і культурне змішування народів. Національний або незначний національний рух, що до цього використовувалися проти націоналізму імперського типу, будуть рішуче подавлені і місця в новому порядку їм не буде дано. Народи і нації повинні забути про свої етнокультурні цінності, про свою специфіку, расову і культурну приналежність, відмовитися від будь-якої реальної залежності в національному плані;

релігійному — прихід у світ нової містичної істоти, при якій буде істотно змінена політико-релігійна обстановка на планеті, по імені Ма-

шиах. Машиах — це месія, що відчиняє людству закони нової релігії, із виникненням якої зв'язується настання нової релігійності. Іоанн-Павло II вважав, що в людей немає надії, що заслуговує довіри, на створення життєздатної геополітичної системи, якщо вона не базується на римокатолицькому християнстві. У відмінності від минулих двох християнських тисячоріч прийдешнє тисячоріччя повинно статті антихристиянським. Християнські цінності і принципи повинні бути знищені (бажано разом із носіями). Вони повинні бути замінені діаметрально протилежними, тобто антихристиянськими. Про що свідчить розвиток екуменічного руху;

ідеологічному — повсюдний розвиток ліберальних демократичних принципів, в основі яких знаходиться кількісний чинник, що обирається на «права людини», саме цей ліберально-демократичний принцип ставатиме мірою добра і зла, змінюючи інші традиційні джерела народного авторитету, духовні принципи народу, сімейні, родові і державні основи моралі, закладені в «праві народу»;

юридичному — в основі законодавчої бази повинна знаходитися штучна й атомарна, кількісна концепція «прав особистості», що згодом стала відомою теорією «прав людини», і яка витиснула собою органічну концепцію «прав народу», «прав держави» і т.д. Піднесення індивідуума й індивідуального чинника у відриві від нації, традиції, культури, професії, сім'ї і т.д. у самостійну юридичну категорію означає початок кінця права, переростання його в інструмент, що суперечить органічним законам історії народів і держав, історії режимів, територій і союзів. І, зрештою, на геополітичному рівні таласократичний чинник настільки підсилюється, що здійснюється глибока дестабілізація юридичних відношень у сфері «Великих геополітичних просторів»;

державному — створення держав із розвинутою представницькою системою і виборною схемою висування перших осіб у державі. На національному рівні органічні імперсько-федеративні принципи стали замінюватися двома протилежними, але однаково штучними концепціями — яacobинською ідеєю «Etat-Nation» («Держава-Нація») і комуністичною теорією повного відмирання держави і початку тотального інтернаціоналізму. Імперії, що зберегли спадщину традиційних органічних структур, — Австро-Угорська, Оттоманська, Російська, Німецька й інші — стали швидко знищуватися під впливом різних зовнішніх та внутрішніх чинників.

Цей принцип має два підходи — легальний і нелегальний. Перший полягає в створенні легального світового уряду, функціями якого намагалися наділити спочатку в 1919 році Лігу Націй, а потім після створення — ООН (пряма, легальна гегемонія США). Другий підхід — створення таємного політичного центру, що контролює діяльність держав на глобальному і регіональному рівнях (непряма і нелегальна гегемонія США).

У зв'язку з нестабільністю перехідного періоду зростає значення військової сили, що має сучасну технологію знищення. Геополітичний

зміст полягає в тому, що в міжнародних відношеннях рахуються насамперед із силою, а не мораллю. У той же час наявність ядерної, хімічної і бактеріологічної зброї і технології її виготовлення створюють реальну можливість її використання в терористичних цілях, що з урахуванням наслідків застосування таких засобів масового знищення можуть увертнути світ в крайню нестабільність. З іншого боку, використання військових контингентів у ролі миротворчих сил порушує питання про наявність при їх застосуванні чинників, що нейтралізують, а не як «миротворче» насильство на стороні однієї з воюючих сторін.

Таким чином, новий світовий порядок за уніполярності своєї побудови є нестабільним і в найближчій і доступній для огляду перспективі не має шансів. Надії США на світову гегемонію нереальні, їх ресурси не в змозі забезпечити побудову монополярного світового порядку *Pax Americana*. Є обґрунтовані докази занепаду американської моці в цілому. У таких умовах Україна стала відносно самостійною державою. В Україні проживає біля 47 млн чоловік, її територія більше території Німеччини, що має майже в два рази більше населення. Вона в достатній мірі не забезпечена власними ресурсами, особливо енергоресурсами, не має у своєму розпорядженні досить потужні Збройні Сили, щоб зробити неприйнятними для будь-якого агресора зазіхання на її багатства, у той же час має високий освітній рівень населення і невисокий поточний рівень споживання, не має проблем перенаселення. Якщо українській економіці вдасться залишитися незалежною від постачань ззовні і якщо в українського керівництва дістане політичної волі і державної мудрості, то перед країною з'явиться можливість однією з перших ввійти в річище стійкого розвитку.

Україна знаходиться в зоні політичних конфліктів. У основі ряду їх знаходяться геополітичні чинники. Аналіз таких чинників в Україні дає підстави стверджувати про можливість виникнення і розвитку тероризму в державі на основі існуючих суперечностей і чітких інтересів різноманітних геополітичних сил як внутрішнього так зовнішнього характеру. Геополітичні сили визначають наявність або відсутність, загострення інших конфліктних ситуацій — етнічних, політичних, конфесіональних, регіональних, є поштовхом до розвитку процесів регіоналізації і дезінтегрованості території України шляхом дестабілізації обстановки усередині країни. Україна в сучасний період виявилася в центрі «великого трикутника», сторонами якого є Росія — Захід (у тому числі США) — Туреччина. Найбільша напруга в цьому трикутнику спостерігається по лінії Росія — Захід, Росія — Сполучені Штати Америки.

Особливе конфліктогенне місце в Україні займають такі геополітичні чинники, як Балто-Чорноморська смуга (вісь Європи) і Балкано-Кавказька дуга нестабільності. Балто-Чорноморський пояс або вісь Європи розділяє Європу на Західну і Східну, тим самим відмежовуючи слов'яно-православну цивілізацію від західної. Балто-Чорноморська смуга або вісь Європи — це проект геополітичного утворення, що, із погляду його творців, повинен представляти об'єднання держав Балтії (Литва, Латвія,

Естонія), Польщі, України, Білорусі, Угорщини, Чехії, Словаччини, Румунії, Молдови, основною ціллю існування якого є ізоляція Росії від Європи і залишення її один на один з ісламським світом. Цей союз повинен являти собою політико-економічне утворення, що фактично ставить під контроль комунікації Росії з Європою. Ідею його створення у свій час висунув львівський професор С. Рудницький, а на практиці намагався реалізувати М. С. Грушевський під час перебування Президентом УНР, потім Президент України Л. М. Кравчук, що називав його як зону безпеки Центральної Європи, Президент Польщі Лех Валенса, «визначаючи його як «НАТО-біс». У зв'язку з негативною позицією Білорусі, що своїм геополітичним вектором спрямована у бік Росії, питання створення Балто-Чорноморського союзу дотепер не вирішено.

За визначенням батьків-засновників геополітики, Україна належить до країн Балто-Чорноморського поясу («вісі Європи»), від яких багато в чому залежить стабільність всієї Євроатлантичної системи. Вони сьогодні фактично визначають і будуть визначати стан і структуру європейської безпеки на десятиліття вперед. Міцні стратегічні позиції і вплив цих країн, відповідно до Х. Маккіндера, дають можливість встановлення домінування над «Хартлендом» (тобто серцевиною Євразії, Росією) і усім миром.

Саме ці країни виявилися в центрі дискусії про розширення НАТО, за ці країни ведеться сьогодні жорстка схована боротьба між країнами альянсу, насамперед США і РФ. РФ установила повне політичне і військове домінування в Білорусі. Доля інших країн поки що залишається невизначеною. Початок процесу приєднання до ЄС Польщі, Угорщини, Чехії був надзвичайно важливим «сигналом» Заходу по країнах регіону, що не потрапили в перший «транш» розширення НАТО.

Україна — ключова ланка Балто-Чорноморської смуги. Це одностайно визнають і представники атлантизму, і прихильники євразійства. Проте географічне положення України на крайньому східному фланзі євроатлантичної цивілізації має не тільки плюси, а і мінуси. З одного боку, Україна має всі підстави вважатися наріжним каменем системи європейської безпеки. Тому керівники військових відомств не випадково наголошують на бажаності розширення НАТО до східних меж України. З іншого боку, існує реальна небезпека перетворення України в «сіру зону» між НАТО і РФ. Прискорена інтеграція України в Європу (саме до Європи і європейської культури, а не до європейських структур) є реальним й ефективним застереженням цієї небезпеки. Як відомо, санітарний кордон являє собою територію держав і народів, що розташовуються між двома великими геополітичними утвореннями, чий союз або входження в будь-який великий геополітичний простір могло б становити небезпечну конкуренцію зацікавленим державам протилежного великого геополітичного утворення. Третя геополітична сила проводить свою політику стосовно країн санітарного кордону, щоб створити зону напруженості між двома геополітичними утвореннями за рахунок здійснення

впливу на уряди проміжних країн різними методами і каналами. Геополітична самостійність країн, що входять у санітарний кордон, фактично неможлива у зв'язку з тим, що вони змушені шукати політичної, економічної і військової підтримки на стороні в конкретній геополітичній сили. Країни санітарного кордону самі найчастіше є причинами різних геополітичних конфліктів. Найбільше радикальним для санітарного кордону є становище, при якому проміжна країна прагне стати незалежною від геополітичних утворень, що граничать з нею. В цілому це означає залежність від третьої геополітичної сили.

Для здійснення світового панування Сполучені Штати Америки проводять політику, спрямовану на знищення будь-якого великого геополітичного простору. Тільки в такому випадку є можливість проведення політики однієї наддержави. Тому глобальним завданням американської геополітичної ідеї є руйнація великого геополітичного утворення, здатного протистояти США. Одним із діючих знарядь такої політики, як свідчить історія, є створення санітарних кордонів із проміжних між геополітичними блоками країн. Виникає складна проблема: «санітарний кордон». Атлантистські геополітики прекрасно усвідомлюють стратегічну небезпеку союзу Росії з Європою (особливо Німеччиною) і традиційно прагнуть усіляко перешкоджати цьому. Найефективнішим методом є «санітарний кордон», тобто смуга з декількох прикордонних держав, ворожих як східному, так і західному сусіді, і прямо зв'язаних з атлантичним полюсом. У ролі такого «санітарного кордону» традиційно виступають Польща і східноєвропейські країни — Чехія та Словаччина, Румунія і т.д. Ідея такого «кордону» була вироблена англійським геополітиком Д. Маккіндером і дуже успішно втілювалася в життя на початку століття і перед Другою світовою війною. Ціль була досягнута — між двома континентальними державами Росією і Німеччиною зав'язувався конфлікт, у результаті якого стратегічні перемоги діставалися атлантистам. Так, зокрема, такий кордон існував між Німеччиною і СРСР у двадцяті роки і був утворений і підконтрольний третій геополітичній силі — Англії. Цей кордон працював на користь тільки країн Заходу.

У даний час стратегічну роль санітарного кордону виконують, зокрема, такі регіональні держави, як Туреччина, що виступає проміжною країною між Арабським світом і Центральної Азією, західні країни колишнього Радянського Союзу — між Росією і Західної Європою.

У цілому положення проміжних країн можна висловити такою геополітичною формулою — «незалежність від ближніх великих геополітичних просторів і залежність від далеких геополітичних великих просторів». Про справжню незалежність не може бути і мови. Мова може йти тільки про неоколоніальну залежність від третьої континентальної геополітичної сили, але ні в якому разі не про національно-визвольну боротьбу. Варто особливо підкреслити, що країни так названого ближнього зарубіжжя, що вийшли з-під впливу Росії за різними геополітичними основами, мають чітку гарантію стати санітарним кордоном США на Європейському кон-

тиненті при тенденції переходу в статус колонії без подальших перспектив національного розвитку і політичної самостійності. Перетворення країни в санітарний кордон автоматично означає втрату геополітичної незалежності з наступною втратою політичної, культурної й економічної самостійності, а також одержання ворога в особі колишнього союзника. Перспектива санітарного кордону для України дуже очевидна. Його геополітична формула — «ні Середня Європа, ні Євразія».

З огляду на те, що Німеччина в недалекому майбутньому може заявити і про свої геополітичні інтереси, у сферу яких входить і Україна, то природно, що за поняттям акта проголошення незалежності варто переглядати тільки одне — входження в альянс із мондіалізмом в особі США, минаючи Середню Європу, у якому бачиться запорука незалежності на найближче майбутнє.

Основною формулою аналізу геополітики «російського Заходу» є принцип «Європі — європейське. Росії — російське». Головним залишається завдання створення на Заході дружніх нейтральних утворень, із максимальною етнокультурною, економічною і соціальною свободою, але зі стратегічною залежністю від Росії.

Претенденти в члени нового «санітарного кордону» такі — прибалтійські країни, Польща (включаючи Західну Пруссію), Білорусь, Україна (особливо Західна — уніато-католицька), Угорщина, Румунія (також під впливом уніатів), Чехія і Словаччина, при цьому видно, що майже скрізь мова йде про католицький сектор, що належав традиційно до зони впливу Заходу. Всі ці країни вже не один раз у геополітичній історії виступали як важелі руйнації континентальних утворень — Російської імперії, Австро-Угорської імперії, недавно СРСР. Ці держави мають сенс тільки як стратегічні зони, штучно підтримувані атлантизмом. У них існують чинники, що прив'язують їх до Євразії (православ'я, усвідомлення слов'янської єдності, наявність російського населення, історична близькість і т.д.), але є і протилежні чинники, що зближують їх із Заходом (католицизм, уніатство, етнічне розходження, політичні традиції суверенітету і т.д.).

Завдання Євразії полягає в тому, щоб цього кордону не існувало. Це в інтересах Європи і Росії. Єдиним шляхом усунення «санітарного кордону» є повний перерозподіл державних новотворів на підставі чисто геополітичних чинників. Мова може йти про створення на місці держав федерацій або декількох держав, чия геополітична орієнтація буде однозначною. Невеликим утворенням, єдиним етнічно, культурно, конфесійно, буде легше інтегруватися у великі геополітичні блоки, а при наявності міцних союзницьких відносин між Росією і Європою нові межі не будуть означати справжнього порога, розриву. Тільки відсутність «санітарного контролю» може зробити ці загальноєвразійські відносини нормальними, перетворити простір від «Дубліна до Владивостока» у зону широкій євразійської кооперації, співробітництва і стратегічного партнерства.

Багатьма американськими політологами Росія розглядається як головна загроза для світової безпеки. Г. Кіссінджер заявив про «екзистенціальну» природу російського експансіонізму, що не залежить від характеру розставлення сил, що знаходяться у влади.

У цьому питанні Г. Кіссінджера підтримує і російський дослідник А. Г. Дугин: «Росія ніколи не була аналогом «нації-держави», що характерні для Європи нового часу... Росія майже споконвічно була потенційно імперською державою. Причому основою побудови імперії, імперської експансії є особливе цивілізаційне утримання, месіанство російського народу».

Відмова Росії від «імперських амбіцій» визначила і «геополітичний розпад» цієї держави. Входження Росії в Європейське співтовариство приведе, на думку З. Бжезінського, до втрати нею «особистої душі». У той же час концепція сильної держави, прагнення знову досягти всесвітнього визнання потужної імперії внесе ясність у розум середнього росіянина.

Російські вчені продукують ідею геополітичного знищення Росії з боку Сполучених Штатів Америки, її нейтралізації як основного актора на міжнародній сцені. Росія категорично не згодна з новим світовим порядком, однополюсним по своїй суті. У цьому контексті мова йде про непорушний геополітичний закон — протистояння сил таласократії і телурократії.

Необхідно констатувати, що у великій геополітичній грі між Росією і США Україні приділяється роль пасивного об'єкта, яким маніпулюють для досягнення стратегічних цілей. З досягненням незалежності, Україна, на жаль, не змогла перетворитися в самостійного суб'єкта геополітики, не стала полюсом тяжіння в умовах геополітичного плюралізму.

На початку нового тисячоріччя в наукових і політичних колах Росії або США немає розходження щодо визначення важливості геополітичного положення України. Американські стратеги вважають, що узяті окремо Україна і Росія — індустріальні держави середнього масштабу, тобто регіональні держави. Разом вони можуть утворити таку критичну масу, що негайно стає домінуючою в Східній і Центральній Європі.

Ключем до ефективної політики США у відношенні Росії повинна бути Україна. Незалежна Україна змінює розставлення сил у Східній Європі, впливає на глобальний баланс сил. Росія без України не зможе зробити жодного кроку по поверненню частини старих зовнішньополітичних позицій. Головна ціль США у відносинах із СНД — запобігання російсько-українському зближенню. Україна — це контроль над Росією.

Україна в розрізі російської геополітичної думки — основна і найбільш болюча проблема. Факт існування суверенної України є на геополітичному рівні проголошенням геополітичної війни Росії, рівнозначно нанесенню потужного удару по її геополітичній безпеці, рівнозначно вторгненню на її територію.

Для багатьох росіян самостійна Україна — це «тимчасовий феномен».

Геополітика Заходу і центр цієї геополітики «українське питання» вимагають негайної відповідної реакції Росії згідно з її геостратегічними імперативами. Терміновість реакції означає створення нової України, що відповідає б природній геополітичній моделі. Це значить, що подальше існування України в її нинішніх межах проблематично.

Отже стратегічність геополітичного положення України обумовлена рівнем потенційної і реальної конфронтаційності між двома глобальними центрами сили — Росією і Заходом. З огляду на це, украї важливим є питання національної безпеки і внутрішньополітичної стабільності в державі.

Гарнет Шерман ще в 1994 р. назвав Україну «хворою молодого людиною в Європі». Україна — це геополітично розділена країна. «Власне кажучи, — пише Шерман, — бачимо протистояння сил, що виступають за реінтеграцію в межах СНД, і національно-реформаторських сил. Оплот першої групи — Східна Україна і серед етнічних росіян, оплот другої — західна область, що ввійшли до складу СРСР лише після Другої світової війни».

У результаті перерозподілу в 1991 р. у межах однієї держави виявилось дві групи населення геополітично протилежної орієнтації, вододілом між якими виявилася культурно-конфесіональна межа. Тому країна виявилася в центрі дії протилежних геополітичних сил. Тепер основна політична проблема — це протистояння між євразійським початком російської України і проатлантистським напрямком в її зовнішній і внутрішній політиці, підтримуваним насамперед її західними областями. Причому україноцентричний рух як дрібнонаціональний спрямований проти російського націоналізму імперського об'єднуючого типу. Україна — біполярна країна, полюсами якої є Галичина (Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська області) і Донбас із Кримом. Різка відмінність між цими ареалами відслідковується насамперед у питаннях мови і проблемах національної ідентифікації. Якщо Галичина чітко орієнтується на Захід і НАТО, за максимальне віддалення від Росії, Донбас же — на дружбу з Росією, має велику недовіру до НАТО.

Політичні і культурні контрасти між різними частинами України надзвичайно великі, корені яких в багатовіковій історії розподілу нинішньої території країни між сусідніми державами. У геополітичному аспекті Східна Україна (по лінії Дніпра), Крим, Центральна Україна більшою мірою тяжіють до Євразії (Росії) у силу історичних, культурних, етнічних, релігійних чинників. Західна Україна, Галичина, Буковина, Волинь, Закарпаття, — до Західної Європи, також через історичні, культурні, релігійні і етнічні чинники.

Україна — це особлива сфера інтересів Росії. Агресія в східноєвропейському напрямку стає неминучою. З огляду на те, що сила є динамічним і відносним чинником, що змінюється в кількісному і якісному, відносному й абсолютному показниках, складається з різноманітних елементів, було б короткозорим екстраполювати майбутнє Росії, виходячи

з її нинішнього положення. Слід враховувати заяви В. Путіна, «що наші дії спрямовані на те, щоб відтворити союзну державу, але на новій основі», і очевидні ознаки відродження російської могутності. Стабілізувавши обстановку на Півдні Росії, вектор тиску в найближчому майбутньому буде спрямований на Україну.

Ідеологічним підґрунтям геополітичної експансії може бути ідея відомого російського вченого М. Ільїна про «виразну імперську конфігурацію політичної організації України», про «імперську сутність української державності». Київ виступає як центр, що консолідує три різних «україни», що поєднує риси Московії, Австро-Угорщини й Османської, а пізніше Російської імперій.

Пантюркісти закликають до створення єдиної пантюркистської держави (Туран) у межах від Саян до Марокко з населенням до 1,5 млрд чол., що повинна включати також і Крим. Об'єднання можливо завдяки єдності кримських татар і турків за національною ознакою (спільність мовної тюркської культури, релігії (іслам) і етногенезу (альпійська раса брахіцефалів). Турецький націоналізм органічно доповнюють ідеї панісламізму, тобто ісламського космополітизму. Головне для цієї ідеології — релігійна приналежність. Іслам — це типово тоталітарна ідеологія. Релігія не визнає поділу на етноси, існує тільки мусульманська нація. Тому підтримка в результаті спільності релігії має глобальний характер.

Тюркізм і ісламський фундаменталізм у Туреччині можуть одержати подальший розвиток і матеріалізацію у випадку віддалення країни від Заходу. Ісламський шлях розвитку Туреччини усе виразніше виявляється як альтернатива і виклик західної (світської) орієнтації. Зб. Бжезинський обґрунтовано ставить питання, чи вдасться Європі утримати Туреччину у своєму геополітичному полі.

Мабуть, що в нових геополітичних умовах національні інтереси і пріоритети Туреччини не завжди збігаються з інтересами Заходу. Роль її в НАТО зводиться тільки до «елемента, що розігрує», цього військово-політичного блоку, до того ж Туреччина незадоволена розширенням блоку, тому що це може ліквідувати її монопольне положення в Чорному морі, а тридцятирічне намагання вступити до ЄЕС і одержати від цього економічну користь та інші переваги наштовхуються на негативну позицію європейських країн.

У програмних документах другого курултая (червень 1992 р.) і в проекті Конституції Кримської республіки, розробленому меджлісом наприкінці 1991 р., сформульована вимога офіційного закріплення за кримськотатарським народом статусу «титульного етносу» шляхом «відновлення національної державності».

Поза увагою розробників проекту й ідеологів кримськотатарської державності залишилися деякі статистичні дані. З 2,7 млн жителів Криму тільки біля 10–12% становлять кримські татари. Навіть у місцях компактного проживання кримські татари становлять до 33% населення.

Прагнення народів до самовизначення — це магістральна лінія світового масштабу. Це нормальний процес. З розумінням можна поставитися до постулату, що єдиним гарантом зберігання самобутності нації, народу, гарантом його виживання є створення власної національної держави. Крим — це історична батьківщина не тільки кримських татар. Тому створення власної держави без врахування інтересів інших національних співтовариств, прискорення цього процесу, тим більше силовими методами, веде до явного протистояння й у цілому до етнополітичного конфлікту, тим більше, що надто великою є геополітична вага Криму як для України, так і для Росії і Туреччини.

Складність соціально-економічної ситуації в середовищі кримських татар, цілий комплекс історичних чинників, необхідні і достатні умови породжують ісламський фундаменталізм, що може стати прапором боротьби кримських татар проти України за національну незалежність. Потенційна небезпека для України полягає в тому, що «для фундаменталістів... є неприйнятним диспут, аргументація і взагалі згода в чому-небудь із людьми, що не поділяють їхніх авторитетів».

Політична криза 1991—1995 рр. у Криму була ліквідована завдяки вирішенню Росією більш важливих для неї геополітичних завдань, як-от сепаратизм в Чечні. Саме завдяки втрачання активної підтримки з боку Росії 60% жителів Криму не змогли реалізувати ідеї приєднання Криму до Росії. Стабілізація обстановки на Північному Кавказі, стратегічне переорієнтування зовнішньої політики Росії у відповідності з її геополітичними імперативами приведе до повернення Москви до проблеми Криму.

Історично Росія увесь час намагалася вийти до морських рубежів, до відкритих морських просторів, що геополітично пояснюється як прагнення Хартленда (серединної землі) підкорити Римланд (окраїнні землі). Крим для Росії — це ключ до вирішення більш складної геополітичної проблеми — виходу до Середземного моря й у відкритий океан. Босфор і Дарданелли — це замок. Витиснення Росії з Криму, утрата цього геостратегічного центру Чорного моря призведе до її геополітичної морської ізоляції на південних рубежах, до відступу всередину континенту, до геостратегічного ослаблення.

Як один із можливих результатів — однобічний перегляд Туреччиною основоположних договорів про користування її протоками і, природно, на шкоду більш слабкому супернику.

В аспекті взаємовідносин Україна — Росія саме в Криму найбільш сильні позиції Росії (етнічний склад, домінування на півострові російської мови і повний контроль російськими ЗМІ інформаційного простору). Найбільше вигідний варіант використання цього регіону — геополітичне підпорядкування України. Крим — це можливий психологічний і силовий важіль тиску. Він є складовою частиною такого геополітичного утворення, як Балкано-Кавказька дуга нестабільності, складного геополітичного вузла сучасності, що історично (як на початку, у середині і наприкінці ХХ ст.) створився в результаті протилежних політичних устремлінь

різноманітних світових геополітичних утворень і воєнних дій, що відбуваються на території колишньої Югославії і Республіки Ічкерія. У цьому регіоні порушені інтереси багатьох держав світу, що сприяло реальній можливості виникнення Балкано-Кавказької (Балкано-Чеченської) дуги нестабільності, краї якої торкаються Балканського півострова і Північного Кавказу, а вістрям вона упирається в Кримський півострів. Балкани — це сконцентрований вузол суперечностей, в якому проектується інтереси всіх геополітичних блоків Європи. При цьому народи, що населяють цю територію, відображають інтереси цих утворень. Так, серби орієнтовані на православну Євразію в особі Росії, хорвати і словени — на Серединну Європу, мусульманські албанці і боснійці — на Туреччину й ісламський світ, македонці, як сербсько-болгарський етнос, — на Велику Православну Югославію. Звідси проекція і на основні геополітичні сили Європи — Мондіалістський Захід, Серединну Європу, Євразію, Ісламський світ. Будучи глибоко символічним і вкрай значимим, югославський конфлікт вимагає від кожної геополітичної сили і країни вибрати пріоритетні напрямки своєї діяльності в цьому регіоні.

Балканська війна кінця ХХ сторіччя почалася як конфлікт між південними слов'янськими народами. Ув'язуючи воедино ряд таких подій, як розпад СРСР, переростання Європейського Співтовариства з економічного союзу в політичний, утворений під гаслом «Єдиної Європи», виникнення Балкано-Кавказької дуги нестабільності, можна зробити важливий висновок: Сполучені Штати Америки в такий спосіб утягують Європу в затяжний перманентний і безнадійний конфлікт. Границі України в 1991 році були довільно проведені без урахування історичних подій і геополітичного впливу. У відношенні України існують протилежні підходи не тільки з боку Заходу і Росії. Захід розглядає її з двох протилежних позицій. З одного боку, Україна розглядається як міст, що зв'язує Європу з Ближнім і Середнім Сходом через Чорне море і Кавказ, а з іншого — як санітарна зона, що розділяє Росію і Західну Європу. З погляду Росії, Україна є мостом, що зв'язує східних слов'ян із південними, створюючи південний рукав православної слов'янської цивілізації від Росії до Балкан і Адріатики.

Існування України в особливій системі геополітичних координат, стратегічність її положення визначає можливість загострення і подальшого розвитку цілого ряду конфліктів. Територіальні, етнополітичні, конфесіональні суперечності можуть трансформуватися у відкриту боротьбу з використанням насильства і терору. Існування трьох геополітичних просторів на території України створює ситуацію «розірваності» держави, що може стати причиною її фрагментації, значного ослаблення або геостратегічного переорієнтування. Надто привабливим є саме такий варіант для деяких країн, що переслідують свої геополітичні цілі.

Підбиваючи підсумок вищевикладеному, можна сказати, що сьогодні склалася вкрай серйозна геополітична ситуація, що сприяє створенню певних чинників щодо виникнення і поширення політичних конфліктів

в Україні як способу у вирішенні політичних проблем. Знаходження України в особливій системі геополітичних координат, стратегічність її положення визначає можливість загострення і подальшого розвитку цілого ряду конфліктів. Двічі проведені парламентські вибори з фактично однаковим результатом свідчать про необхідність реорганізації держави, про наявність корінних геополітичних суперечностей між різними полюсами існуючої країни.

Все вищевикладене свідчить про необхідність перебудови насамперед внутрішньої організації України. Її внутрішня структура залишилася такою, якою вона була за СРСР, тобто унітарна держава, що складається з 25 областей і Автономної Республіки Крим. Мова може йти про доцільність державотворення на федеративній основі з урахуванням етнічних і економічних інтересів України. Відповідно до такого критерію Україна може бути поділена в адміністративно-територіальному плані на такі федеративні утворення, як землі. Зокрема, Галичина, Закарпатська (Підкарпатська), Малоросія, Слобожанщина, Новоросія (включаючи Крим). Крім того, доцільно виділити невеликий по площі керуючий центр, що потрібно перенести з Києва, у зв'язку з тим, що Київ у даний час не відіграє ніякої політичної ролі, однак є адміністративним центром України.

Таким чином, подвійне геополітичне положення України, її регіональне значення в ролі санітарного кордону, проблеми внутрішнього і зовнішнього порядку ставлять перед нею найважливіші завдання вибору її подальшого розвитку. Перед Україною постає проблема — або створення союзу з Росією з поступовою втратою елементів незалежності, але придбанням майбутнього для народу цієї країни, або бути в руслі мондіалістської політики Заходу з наявністю зовнішніх форм самостійності, але з відсутністю її фактично і подальшим погіршенням становища народу в країні. Який шлях вибере Україна в новому світовому порядку, яке місце вона може зайняти, багато в чому залежить від вибору шляху розвитку її керівництвом. Або з перспективною Росією або з Заходом, що старіє. Будь-який вибір має і позитив і негатив, у тому числі і поділ держави по цивілізаційній межі. Але у будь-якому випадку продовження подвійної політики неможливо.